

a rozličných grafov, popri ich textovej analýze. Pozoruhodné je zistenie a poukázanie autorov na rozdiely medzi jednotlivcami, ktorí žijú v urbánnom a rurálnom prostredí. Prostredníctvom komparácie znázorňujú rozdiely v prípade uvádzania vzdelania, ekonomického postavenia a kontaktu s neziskovou organizáciou. Z pozície čitateľa za absentujúce považujem zoznam skratiek z dôvodu ich preferovania v publikácii, ktorých dešifrácia je často obťažnou záležitosťou práve v dôsledku nejednoznačnosti kontextu. Jedná sa o obsahový detail, ktorý nemení na kvalite spracovaných údajov. Publikácia v sebe zahŕňa viaceré zaujímavé námety a odporúčania do budúcnosti pre toho, kto by sa chcel hlbšie venovať problematike sociálne vylúčených ľudí a ich potrieb.

Marianna Mészárosová (FF UK Praha)

Ulf Hannerz, ANTHROPOLOGY'S WORLD: LIFE IN A TWENTY-FIRST-CENTURY DISCIPLINE. Pluto Press, London 2010, 203 s.–

Na podzim loňského roku vyšiel soubor esejí Ulf Hannerze s názvem *Anthropology's World*. Hannerz, emeritní profesor sociální antropologie na Stockholmské Univerzitě a bývalý předseda Evropské asociace sociálních antropologů, známý zejména svou prací v oblasti urbánní antropologie, antropologie médií a globalizace, se tentokrát zabývá antropologií samotnou. S porozuměním a vhladem provádí čtenáře sociálním světem této vědecké disciplíny a sleduje její provázanost s širším světem, který antropologové studují. Klade otázky

zásadní pro postavení antropologie v současné intelektuální sféře a upozorňuje na výzvy, kterým antropologové čelí a pravděpodobně budou čelit v 1. polovině 21. století.

Hannerz nám připomíná, že je nutné se v rámci disciplíny znovu ptát a diskutovat, co je vlastně antropologie? Co a jak studuje? Pro koho, v jakém jazyce a jak antropologové píšou? A jaké existují vztahy v rámci antropologické komunity a co to pro nás znamená?

Jedním z témat, kterému se Hannerz v této knize věnuje, je posun, který se odehrál ve vztazích v mezinárodní antropologické komunitě a který ilustruje na příkladu svých dvou editorských prací (tematického čísla periodika *Ethnos* zaměřeného na formování národních antropologií a antropologické části mezinárodní encyklopedie *International Encyclopedia of the Social and Behavioral Sciences*). Ukazuje, že mezi dříve centrálními a periferními antropologiemi došlo k rozostření vztahů. Nejenže ty dříve centrální (britská, francouzská, americká) si už nejsou tak rovný jako bývaly a dominuje ta americká, ale světová antropologická síť vzniká i mezi bývalými „periferiemi“, které posilují. Tyto změny souvisí i s geografickým rozšířením zájmu o výzkum, kdy badatelé nacházejí terén v podstatě kdekoliv.

Zatímco antropologická disciplína všeobecně roste (zvyšuje se počet antropologů, studentů, publikací, periodik apod.), její veřejný obraz nemusí být vždy příznivý. Hannerz uvádí příklady, kdy je kritizována jako anachronismus, nebo něco bez užitku apod. Problém nespočívá v tom, že by antropologie byla lidem úplně neznámá, ale spíše v tom, že o ní mají nepřesnou představu. Tomu však antropologové mohou

sami předcházet, budou-li se více zabývat budováním vztahu k okolní společnosti. Jinými slovy, Hannerz navrhuje, aby kultivovali silnou a dobře srozumitelnou „značku“, která bude přitahovat pozornost veřejnosti, ale také nabízet identitu a inspirovat samotné badatele.

Ulf Hannerz navrhuje jako značku diverzitu. Různost lidského života antropologie mapovala už od počátku a specializace jednotlivých badatelů přispívají k jejímu porozumění. Nicméně to znamená, že by antropologové měli být připraveni objasnit své chápání diverzity, poskytnout prostor pro odbornou diskusi o její povaze a limitech, popisovat její současné formy a upozorňovat na ty nově se objevující. Hannerz upozorňuje, že svou prací antropologové mohou přispět k transparentnosti světa, k porozumění tomu, co se ve světě děje a růstu vzájemné důvěry mezi lidmi. Znamená to ale zohlednit při psaní perspektivu a zájmy veřejnosti, což nevyžaduje snižovat úroveň textů, ale zamyslet se nad styly psaní.

Dalším důležitým tématem je terénní výzkum, stěžejní součást práce antropologa. Ulf Hannerz na vlastních zkušenostech (studium Afroamerické čtvrti ve Washingtonu, politické situace na Kajmanských ostrovech, městské komunity v Kafanchanu v Nigérii a práce zahraničních dopisovatelů) ilustruje, jak se rozšířily možnosti a porozumění terénu. V době klasické sociální a kulturní antropologie etnograf dlouhodobě studoval celou kulturu a sociální život lidí v určité lokalitě. Dnes se může zaměřovat jen na určité aspekty života ve více lokalitách pomocí limitovaných a regulovaných interakcí. Studuje život směrem „dolů“

(obyčejné lidi), „nahoru“ (elity) i „bokem“ (antropology nebo lidi s podobnou praxí) a přemýšlí spíše v termínech toků a vztahů než ohraničených lokálních jednotek. Legitimizována je „antropologie doma“. Hannerz poukazuje, že tyto změny, ne vždy akceptované celou antropologickou komunitou, přinášejí jak metodologické výzvy a nároky na transparentnost o možných zdrojích a vlivech, tak i nový pohled a způsoby spolupráce (např. vedle sebe studují domácí i zahraniční badatelé).

Překážkou globálního toku znalostí a idejí ale zůstává jazyková diverzita. Pro vědce z toho plynou různé důsledky v závislosti na tom, zda je jejich mateřským jazykem angličtina (současný dominující světový jazyk), některý z dalších centrálních jazyků (s poměrně velkou skupinou sekundárních mluvčích), nebo ostatní národní jazyky (kam se řadí švédština a čeština). V souvislosti s tím musí řešit otázku, jak zpřístupnit své závěry ostatním badatelům i širšímu publiku ve své zemi. Hannerz nenabízí univerzální řešení této situace, ale ukazuje, že jestliže chceme vybudovat globální antropologickou komunitu, měli bychom se snažit nebýt monolingvní a více z naší práce by mělo být dostupné v angličtině.

Posledním tématem, kterému se Hannerz věnuje, je vztah antropologů ke své vlastní historii. Na několika příkladech ukazuje, že přestože se může zdát minulá antropologie odcizená a zastaralá, existuje mnoho dimenzí antropologického výzkumu a otázek trvalejšího charakteru. Nejde o to vrátit se k dřívějším způsobům práce, ale nový pohled na minulost nám dává šanci přemýšlet o současných

postupech a umožňuje nám připravit se na nové výzvy, které svět antropologie může přinést.

Co tedy Hannerz antropologům doporučuje do dalších let? Měli by být připraveni srozumitelně vysvětlit, co je antropologie a v čem je právě jejich výzkum zajímavý pro ostatní. Měli by být otevřeni spolupráci a debatě napříč jazykovými i disciplinárními hranicemi. A v neposlední řadě by měli účinně komunikovat závěry svých šetření kolegům i veřejnosti, což vyžaduje použití různých žánrů i komunikačních prostředků.

Ulf Hannerz ve svém pojednání zúročuje svou dlouholetou, téměř půlstoletí trvající zkušenost antropologa a apeluje na zamyšlení nad některými aspekty antropologické práce a nad jejich vzájemnou provázaností. Jednotlivá témata dokresluje konkrétními příběhy a vlastními zkušenostmi, díky čemuž získávají reálné obrysy a jsou pro čtenáře lépe představitelné a zapamatovatelné. Hannerz ale zohledňuje i praktickou stránku věci a nabízí praktické rady. Protože se ale disciplína i svět kolem neustále vyvíjí, argumentuje zejména pro větší otevřenost, vzájemné sdílení a diskusi. S mnoha popsányi změnami a výzvami se můžeme ztotožnit, protože se s nimi svým vlastním způsobem potýká i česká antropologie na své cestě k sebevymezení a zapojení do globální antropologické společnosti. Tato čtivě psaná kniha, určená všem antropologům, a to jak uvnitř, tak i vně akademického prostředí, nabízí inspiraci a nové podněty pro jejich práci.

Jana Mair (CPIV Hradec Králové)

Zdeněk Vejvoda, K ROKYCANŮM CESTA ZLATÁ. STUDIE A KRITICKÁ EDICE LIDOVÝCH PÍSNÍ Z JIHOZÁPADNÍCH ČECH PRO DĚTSKÉ ZPĚVÁKY, HUDEBNÍ A TANEČNÍ SOUBORY. Etnologický ústav AV ČR, v. v. i. – Klub tanečních souborů Rokytka Rokycany, Praha – Rokycany 2011, 140 s.–

Sborník lidových písní z jihozápadních Čech určený nejmladší generaci je jedním z pozoruhodných vydavatelských počínů Etnologického ústavu AV ČR a Klubu tanečních souborů Rokytka z Rokycan. Kvalitních publikací, které jsou určeny k předkládání folklorního dědictví dětem, se v českém prostředí bohužel příliš nedostává. O to více je třeba ocenit práci, jež prokazuje erudovanost autora a jeho snahu o komplexní a praktický přístup k problematice. Etnomuzikolog Zdeněk Vejvoda, který se dlouhodobě zabývá tradičními hudebními projevy zejména v českém prostředí, má rovněž bohaté zkušenosti s hudebně-folklorními aktivitami dětí v souborech a základních uměleckých školách. Ke svému úkolu nepřistoupil zdaleka jen z pozice vlastního vědního oboru. Vydaná publikace je vzácným příkladem, jak lze účinně skloubit etnomuzikologické, hudebně-pedagogické a psychologické aspekty při výběru folklorního materiálu pro děti, navíc s ohledem na specifika určitých věkových skupin. V tomto ohledu patří kniha k neobyčejným publikacím svého druhu.

Kniha má dvě části; výběr 75 převážně lidových písní z jihozápadních Čech ústojně doplňuje studie zaměřená na charakter hudebně-folklorních pramenů, které jsou vhodné pro dětského recipienta, a historii i perspektivu rozvoje dětských folklorních muzik a souborů v Čechách. Autor ve svém